

ماه‌هی یا ماهیگیری؟

یک بزرگنمایی و دقت برمسأله کمک کردن به فقرا

امیرعلی حبیبی

نوجوانه

این روزها، با توجه به همزمانی عید نوروز، ماه مبارک رمضان و روز احسان و نیکوکاری، خیلی از افراد جامعه به فکر کمک به هم‌نوعان خود هستند اما موضوع کمک به دیگران، مثل خیلی دیگر از مسائل زندگی، ابعاد و نظرات متفاوت و متعددی دارد. در این زمینه هم دو دیدگاه دو سر طیفی وجود دارد: افرادی که به کمک‌های بی‌حد و مرز به افراد ضعیف‌تر معتقدند و افرادی که بر این باورند که این کمک‌ها باید قطع شوند... در نوجوانه، ما بر این باوریم که هیچ‌گاه برای یک سؤال، یک جواب قاطعانه وجود ندارد و همیشه می‌توان طیف متفاوتی از پاسخ‌ها و مسائل را در شرایط متفاوت در نظر گرفت. خلاصه این‌که، این شما و این زوم این هفته در رابطه با احسان و نیکوکاری.

جمع میان دو نظر

به طور کلی، ما فکر می‌کنیم که این بحث نشان می‌دهد موضوع کمک به نیازمندان یک مسأله پیچیده و چندبعدی است. باید به جنبه‌های مختلف این موضوع توجه و تلاش کرد تا راهکارهایی متعادل و مؤثر برای حمایت از افراد فقیر و نیازمندان ایجاد شود. در این راستا، لازم است با بررسی دقیق نیازها و شرایط زندگی افراد نیازمند، بهترین و مؤثرترین شیوه کمک‌رسانی به آنها شناسایی شوند. به عقیده ما، کمک به فقرا باید به گونه‌ای باشد که آنها را از چرخه تولید و سودرسانی به جامعه خارج نکند. این به آن معناست که کمک‌ها باید به گونه‌ای طراحی شوند که به افراد کمک کنند تا توانمندی‌های خود را شناسایی و تقویت کنند، نه این‌که آنها را به دریافت کمک‌های مستمر و وابستگی به دیگران سوق دهند. به عنوان مثال، برنامه‌های آموزشی و مهارت‌آموزی می‌توانند به آنها کمک کنند تا به شغل‌های پایدار دست یابند و در نتیجه به استقلال مالی برسند.

همچنین، کمک‌های خیرخواهانه و انسان‌دوستانه باید به صورتی مدیریت شود که علاوه بر بحث توسعه فردی افراد، بحث رفع نیازهای ابتدایی‌شان نیز مورد توجه قرار گیرد. به عبارت دیگر، این دو جنبه نباید در تضاد با یکدیگر باشند، بلکه باید به طور همزمان و هماهنگ پیش بروند. برای مثال، تأمین نیازهای ابتدایی مانند غذا، مسکن و بهداشت باید به عنوان یک اولویت در نظر گرفته شود و در عین حال، برنامه‌های توانمندسازی و آموزشی نیز باید در دسترس قرار گیرد تا افراد بتوانند مهارت‌های لازم برای بهبود شرایط زندگی خود را کسب کنند.

ما فکر می‌کنیم هیچ‌کدام از اینها بر دیگری اولویت ندارد؛ بلکه این دو جنبه باید به طور همزمان و در کنار یکدیگر پیش بروند تا به یک نتیجه پایدار و مؤثر دست یابیم. به عنوان مثال، یک برنامه جامع باید شامل تأمین نیازهای اولیه افراد، همراه با فراهم کردن فرصت‌هایی برای آموزش و رشد فردی باشد. این رویکرد می‌تواند به افراد کمک کند تا نه تنها در کوتاه‌مدت از مشکلات خود عبور کنند، بلکه در بلندمدت نیز به یک زندگی مستقل و پایدار دست یابند. در نهایت، برای رسیدن به این اهداف، همکاری و مشارکت فعال بین دولت‌ها، سازمان‌های غیردولتی و جامعه مدنی ضروری است. با یک رویکرد جامع و چندجانبه، می‌توانیم به بهبود شرایط زندگی افراد فقیر و نیازمند کمک کرده و در عین حال به توسعه پایدار و اجتماعی جامعه نیز توجه کنیم. این نوع رویکرد می‌تواند به ایجاد یک جامعه عادلانه‌تر و متعادل‌تر منجر شود که در آن همه افراد، صرف‌نظر از وضعیت اقتصادی خود، فرصتی برای پیشرفت و شکوفایی دارند.

بدون کمک زندگی کن

در مقابل گروه اول که شرح آن گذشت، افرادی هم معتقدند که کمک به فقرا و نیازمندان باید به صورت کلی متوقف شود. دلیل آنها برای این نظریه این است که کمک‌های بی‌حد و مرز و بدون قید و شرط می‌تواند به ایجاد وابستگی و عدم خودکفایی در افراد نیازمند و همچنین به تضعیف انگیزه‌های‌شان برای تلاش و بهبود شرایط زندگی منجر شود.

این گروه به این نکته نیز اشاره می‌کنند که کمک‌های بدون قید و شرط ممکن است به نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی دامن بزند. به عنوان مثال، اگر افراد نیازمند به طور مداوم از منابع مالی کمک‌کنندگان بهره‌مند شوند، احتمالاً دارد به مرور زمان به یک وضعیت وابستگی دست یابند که آنها را از تلاش برای بهبود زندگی خود بازدارد. این وابستگی نه تنها به ضرر خود افراد نیازمند است، بلکه می‌تواند به تضعیف روحیه کارآفرینی و ابتکار در جامعه نیز منجر شود.

علاوه بر این، این گروه به این نکته اشاره می‌کند که این کمک‌ها (به خصوص اگر غیر هدفمند باشند) می‌توانند منابع مالی و انسانی جامعه را به هدر دهد. به صورتی که ممکن است به ایجاد یک روال ناپایدار منجر شود که در آن افراد به جای تلاش برای بهبود وضعیت خود، به دریافت کمک‌های مداوم عادت کنند.

در نهایت، این دیدگاه به اهمیت سیاست‌گذاری‌های هوشمند و متمرکز بر ایجاد تغییرات ساختاری در جامعه تأکید دارد.

آنها معتقدند که دولت‌ها و سازمان‌های غیردولتی باید منابع خود را به سمت برنامه‌های توسعه‌ای و آموزشی هدایت کنند که به افراد نیازمند کمک کند تا از چرخه فقر خارج شوند. به این ترتیب، به جای کمک‌های مداوم، باید به ایجاد یک سیستم حمایتی و آموزشی توجه شود که به افراد نیازمند کمک کند تا به توانمندی و خودکفایی برسند. به طور کلی، این گروه بر این باور است که برای حل مسأله فقر، باید به جای کمک‌های مداوم و بی‌قید و شرط، به ایجاد زیرساخت‌های لازم برای توانمندسازی افراد نیازمند توجه کرد. این رویکرد می‌تواند به کاهش وابستگی و افزایش استقلال افراد منجر شود و در نهایت به بهبود وضعیت اجتماعی و اقتصادی جامعه کمک کند. با این حال، این دیدگاه انتقادات خاص خود را دارد.

کمک تا نهایت حد ممکن

اندیشمندان مختلف نظرات متفاوتی در رابطه با فقر و افراد فقیر دارند. به طور کلی، فقر نه تنها بر کیفیت زندگی افراد تأثیر می‌گذارد، بلکه به توسعه پایدار و پیشرفت جامعه نیز آسیب می‌زند. برخی نظریه‌های اقتصادی و دیدگاه‌های خیرخواهانه بر این پایه استوار هستند که افراد توان‌تر باید با صرف زمان و پول خود به حل و فصل مسأله فقر کمک کنند. این کمک به فقرایکی از مهم‌ترین مسائل اجتماعی و اقتصادی در جوامع مدرن به شمار می‌رود که نیازمند توجه جدی از سوی دولت‌ها، سازمان‌های غیردولتی و افراد جامعه است. همچنین نظریه‌های خیرخواهانه، مانند نظریه «خیر عمومی»، به ما یادآوری می‌کنند که کمک به دیگران نه تنها یک وظیفه اخلاقی، بلکه یک سرمایه‌گذاری اجتماعی است. حمایت مالی از خانواده‌های نیازمند از طریق اعطای کمک‌های مالی یا تأمین اجتماعی می‌تواند به آنها کمک کند تا نیازهای اولیه خود را برآورده کنند. این حمایت‌ها می‌تواند به شکل پرداخت نقدی، توزیع غذا یا تأمین مسکن باشد.

به طور کلی، دسته‌ای از افراد بر این باور هستند که کمک بدون قید و شرط و دائمی باید برای افراد فقیر و نیازمند وجود داشته باشد. این گروه معتقدند که حمایت از افراد نیازمند نه تنها یک وظیفه انسانی و اخلاقی است، بلکه به عنوان یک اصل اساسی در ایجاد یک جامعه عادلانه و متعادل نیز باید در نظر گرفته شود. آنها بر این عقیده‌اند که فقر یک مسأله ساختاری است و به همین دلیل به حمایت و توجه مداوم از سوی جامعه و دولت نیاز دارد. این افراد بر این باورند که برخی از ارکان جامعه، به ویژه ثروتمندان، شرکت‌ها و سازمان‌های غیردولتی، باید بخشی از منابع و ثروت خود را صرف امور خیر و کمک به نیازمندان کنند. آنها معتقدند این نوع کمک‌ها می‌تواند به کاهش نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی منجر شود و به افراد فقیر کمک کند تا از چرخه فقر خارج شوند. افرادی که به این دیدگاه معتقدند، اغلب به تجارب موفق در کشورهای مختلف اشاره می‌کنند که در آنها اقداماتی نظیر تأسیس بنیادهای خیریه، برنامه‌های تأمین اجتماعی و حمایت‌های دولتی مؤثر در کاهش فقر و بهبود شرایط زندگی افراد نیازمند بوده است. این تجارب نشان می‌دهد که همکاری و مشارکت فعال جامعه می‌تواند به تغییرات مثبت در زندگی افراد کمک کند.

